

Yttrande
2024-04-17



Ärende nr SLK-2024-00170

Yttrande angående Remiss från Finansdepartementet - En reform för datadelning (SOU 2023:96)

Yttrande

Sverigedemokraterna ställer sig positiva till utredningens slutsatser. Det finns stora nyttor för individer och offentlig förvaltning med interoperabilitet vid datadelning, såsom ett förbättrat informationsutbyte mellan myndigheter, bättre service för enskilda, en högre tillgänglighet, delaktighet, datakvalitet, effektivitet och tillit. Detta måste dock ske mycket kontrollerat med höga säkerhetskrav.



Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-25

Ärendenummer SLK-2024-00170

Handläggare

Magnus Junsäter

Telefon: 031-368 02 27

E-post: magnus.junsater@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Finansdepartementet - En reform för datadelning (SOU 2023:96)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över betänkande En reform för datadelning (SOU 2023:96), i enlighet med bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Finansdepartementet.

Sammanfattning

Finansdepartements översände 2 februari 2024 betänkandet En reform för datadelning (SOU 2023:96) för yttrande som ska vara Finansdepartementet tillhanda senast den 3 maj 2024.

Av betänkandet framgår att det finns brister i interoperabilitet och styrning av datadelning inom offentlig förvaltning vilket försvårar utveckling inom digitalisering. För att förbättra situationen föreslås en ny lag om offentlig förvaltnings interoperabilitet. Med interoperabilitet menas att tekniska system och enheter använder standardiserade protokoll och format för att kommunicera och utbyta data samt information. Lagen syftar till att skapa enhetliga krav för datadelning inom offentlig verksamhet. Lagstiftningen reglerar hur delning av data ska ske, men inte vilken data som ska delas.

Stadsledningskontorets bedömning är att det behövs starkare styrning och reglering av interoperabilitet inom offentlig förvaltning, vilket är i linje med betänkandets förslag och bedömningar. Stadsledningskontoret välkomnar därmed förslagen och bedömningarna i betänkandet. I stadsledningskontorets förslag till yttrande till Finansdepartementet önskas det främst förtydliganden gällande den nya lagens förhållande till annan lagstiftning, stöd i användningen av nationella interoperabilitetslösningar, finansiering samt skyddsnivåer och säkerhetsåtgärder.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En ny lagstiftning om interoperabilitet vid datadelning kan komma att minska Göteborgs Stads driftskostnader genom ökad effektivitet, bättre upphandlingsunderlag och mindre administration. Automatisering och smidigare informationsutbyte mellan myndigheter förväntas minska manuellt arbete. Det kan leda till kostnadsbesparingar och effektivare förvaltning. Det kommer dock krävas initiala investeringar i teknik och säkerhet, vilket temporärt kan öka kostnaderna. På lång sikt kan dessa investeringar leda till kostnadseffektivitet och bättre service. En detaljerad ekonomisk konsekvensbeskrivning kräver inventering av befintliga processer och kostnadsstrukturer för att kvantifiera potentiella besparingar.

Utifrån hur utredningen presenterar finansieringen finns det en risk att omfattande omställningskostnader hamnar på kommunerna. Av utredningen framgår inte heller något resonemang avseende tidsramar för omställning till eventuella tvingande föreskrifter gällande interoperabilitetslösningar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Interoperabilitet vid datadelning mellan myndigheter och kommuner är viktigt för att främja hållbar utveckling och minska miljöpåverkan genom effektivare resurshantering, som energi, vatten och transporter. Digitalisering bidrar till minskad miljöpåverkan genom effektivare arbetsflöden och minskad pappersanvändning, vilket leder till mindre avskogning och energiförbrukning. Det möjliggör även fjärrarbete och virtuella möten, vilket kan minska behovet av resor och utsläpp. För att uppnå dessa fördelar krävs en hållbar strategi för digitalisering, inklusive interoperabilitet och utbildningsinsatser som främjar hållbara arbetssätt och en god digital arbetsmiljö.

Bedömning ur social dimension

Interoperabilitet vid datadelning kan förbättra tjänster inom exempelvis utbildning, barnomsorg och sociala stödprogram, men det är viktigt att ha med sig barnperspektivet, eftersom barns integritet och rättigheter ska skyddas enligt Barnkonventionen. Datadelning kan också förbättra vården inom äldreomsorgen genom att underlätta delning av hälsoinformation, vilket kräver ett tydligt regelverk för att säkerställa spårbarhet och ansvar.

Genom att öppna protokoll för datadelning etableras kan medborgarnas förtroende för offentlig sektor öka. Det stärker relationen mellan medborgare och myndigheter. Det är viktigt att påpeka att betänkandens förslag gäller hur data ska kunna delas, men inte vilken data som ska delas.

Bilagor

1. Sammanfattning En reform för datadelning SOU 2023:96
2. Remissvar från Intraservice - En reform för datadelning
3. Förslag till Göteborgs Stads yttrande över remiss En reform för datadelning

Ärendet

Finansdepartementets översände 2 februari 2024 betänkandet En reform för datadelning SOU 2023:96 för yttrande som ska vara Finansdepartementet tillhanda senast den 3 maj 2024.

Beskrivning av ärendet

Betänkandet En reform för datadelning är resultatet av en utredning med uppdrag att analysera befintlig styrning och reglering av interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och från den offentliga förvaltningen till externa aktörer. Av betänkandet framgår att det finns brister i interoperabilitet och styrning av datadelning inom offentlig förvaltning, vilket försvårar utveckling inom digitalisering. Bristande datakvalitet och ineffektivitet bromsar digitaliseringen och förmågan att hantera samhällsutmaningar. För att förbättra situationen föreslås en ny lag om offentlig förvaltnings interoperabilitet. Lagen ska gälla för myndigheter på alla nivåer utan att störa befintlig lagstiftning om dataåtkomst och personuppgiftsskydd. Lagen syftar till att skapa enhetliga krav för datadelning och reglerar hur delningen av data ska ske, men inte vilken data som ska delas. I betänkandet betonas behovet av tydliga politiska mål för interoperabilitet, med sikte på att den mest angelägna datadelningen inom den offentliga förvaltningen ska vara fullt interoperabel till 2030.

Interoperabilitet

En grundbult i förslaget är en starkare styrning gentemot interoperabilitet. Interoperabilitet betyder att tekniska system och enheter använder standardiserade protokoll och format för att kommunicera och utbyta data och information. Dessa standarder möjliggör för olika tekniska enheter och system att kommunicera på ett sömlöst sätt oavsett tillverkare eller teknisk plattform.

Betänkandet i korthet

Lagen om den offentliga förvaltningens interoperabilitet

Syftet med en ny lag är att främja datadelning och samarbete mellan olika tekniska system och enheter inom den offentliga förvaltningen i Sverige. Genom att fastställa gemensamma standarder och protokoll för informationsutbyte kan myndigheter, regioner och kommuner arbeta mer effektivt och erbjuda bättre tjänster till medborgarna. Samtidigt betonas vikten av säkerhet och integritet när data delas mellan olika aktörer. Målet är att skapa en mer transparent och kostnadseffektiv offentlig förvaltning som är redo för framtiden.

Utredningens bedömning är att det i dagsläget inte ska finnas någon form av sanktionssystem kopplat till efterlevnad av lagen. Offentlig förvaltning ska följa gällande lagstiftning inklusive föreskrifter om framtida interoperabilitetslösningar. Enligt förslag ska föreskrifterna meddelas av myndigheten för digital förvaltning.

Myndigheten för digital förvaltning ska ansvara för interoperabilitetslösningar

Myndigheten för digital förvaltning (Digg) pekas ut som ansvarig för att föreskriva vilka lösningar som ska tillämpas för att uppnå interoperabilitet. Myndigheten kan antingen föreskriva eller rekommendera dem. För att säkerställa att lösningarna är ändamålsenliga, krävs samarbete med offentlig förvaltning och privata aktörer. Digg ska även analysera effekterna av att använda lösningarna och rapportera till regeringen. Digg föreslås också vara behörig myndighet enligt EU:s kommande interoperabilitetsförordning.

Interoperabilitet inom specifika sektorer bör regleras genom sektorslagstiftning. Ytterligare utredning behövs för att införa sådan styrning.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska ansvara för säkerhet för datadelning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) får i uppdrag att undersöka hur man bäst kan skydda information vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och med externa aktörer. Dessutom förväntas MSB spela en viktig roll i att skapa gemensamma lösningar för att bevaka informationssäkerhet och skydda Sveriges säkerhet.

Synpunkter från förvaltningen för Intraservice

Förvaltningen för Intraservice (Intraservice) ansvarar för en stor del av den digitala infrastrukturen inom Göteborgs Stad. Remissen har därmed varit på förvaltningsremiss hos Intraservice för inspel och synpunkter. Nedan redogörs kortfattat för Intraservice synpunkter på betänkandets bedömningar och förslag. För hela svaret från Intraservice, se bilaga 2.

Förvaltningen stödjer utredningens bedömning om behovet av tydligare styrning och interoperabilitet vid datadelning inom offentlig förvaltning och ser positivt på den föreslagna lagstiftningen om offentlig förvaltnings interoperabilitet. Intraservice håller med om att Digg bör ansvara för att utveckla nationella interoperabilitetslösningar och understryker vikten av samarbete med andra myndigheter och aktörer. Förvaltningen betonar behovet av att inkludera kommuner i lagstiftningen för enhetlig tillämpning och framhäver vikten av att lära av tidigare erfarenheter för att undvika misstag.

Intraservice lyfter fram behovet av att beakta rättsliga förutsättningar för datadelning och harmonisera den nya lagstiftningen med befintliga lagar. Förvaltningen delar synen på behovet av ökat stöd för användningen av interoperabilitetslösningar och betonar vikten av att MSB utreder gemensamma säkerhetsåtgärder för datadelning. Slutligen stödjer Intracservice målet om full interoperabilitet till år 2030 och står redo att aktivt bidra till arbetet för att uppnå det.

Stadsledningskontorets bedömning

Likt utredningen gör stadsledningskontoret bedömningen att det behövs en starkare styrning och reglering avseende interoperabilitet inom offentlig sektor. 2021 deltog Göteborgs Stad i ett öppet EU-samråd, Shaping the future public sector interoperability policy. Göteborgs Stads linje där var att det är nödvändigt med tydligare reglering inom interoperabilitet för offentlig sektor för att nå önskvärda effekter och mål med digitalisering.

I Göteborgs Stads plan för digitalisering 2023-2026, inom målområde ”Säkerställa transparens och tillgänglighet för ökad innovation”, anges att det finns fortsatt behov av att vidareutveckla möjligheterna med datadelning för att möta kommande behov och krav såväl i staden som nationellt. Det beskrivs ett framtida läge där Göteborgs Stads verksamheter kommunicerar med sin omvärld på ett enkelt och effektivt sätt med stöd av insamlade data. Staden ska verka för att den data som samlas när verksamheter, boende, besökare och näringsliv behöver den, kan tillhandahållas på ett effektivt sätt. Nämnden för Intracservice har beslutat ett ramverk för arkitekturstyrning för hela staden.

Flera styrdokument inom ramverket framhäver nyttan av att använda standardlösningar vid utveckling av system. Inriktningen i betänkandet är därmed i linje med beslutad styrning inom staden.

Stadsledningskontoret ser genomgående positivt på de förslag och bedömningar som framgår av betänkandet. Det finns dock vissa områden där stadsledningskontoret ser skäl att yttra sig. Dessa är följande:

- förhållandet till annan lagstiftning
- ansvar för nationella interoperabilitetslösningar
- stöd för att främja användning av nationella interoperabilitetslösningar
- sanktionssystem
- skyddsnivåer eller andra lämpliga säkerhetsåtgärder
- konsekvenser i form av kostnader

Förhållandet till annan lagstiftning

Det är viktigt att beakta rättsliga förutsättningar för datadelning i förhållande till det föreslagna målet att den mest angelägna datadelningen inom den offentliga förvaltningen ska vara fullt interoperabel till 2030. Det betonas att en ny lag bör förhålla sig till, men inte påverka bestämmelser om tillgång till data, personuppgiftsskydd och andra relevanta lagar och förordningar. Det finns anledning att se över de rättsliga förutsättningarna för datadelning och hur den nya lagstiftningen kan harmoniseras med andra lagar och regelverk. Det innebär bland annat att olika ansvarsroller behöver utredas närmare för att möjliggöra en ändamålsenlig tillämpning av ny lag. Frågan om personuppgiftsansvaret och rättslig grund ur ett dataskyddsperspektiv bör om möjligt klargöras ur ett generellt perspektiv. Detta gäller även ansvaret för informationens riktighet, konfidentialitet och tillgänglighet.

Det hade även varit önskvärt med ett förtydligande vad som anses vara den mest angelägna datadelningen inom den offentliga sektorn. Detta för att veta hur verksamheter ska prioritera i strävan att nå målet avseende interoperabilitet till 2030.

Ansvar för nationella interoperabilitetslösningar

Digg bedöms lämpliga att ha ansvar för att ta fram nationella interoperabilitetslösningar och att få föreskriva om dessa. Samarbetet med andra myndigheter och aktörer är en viktig förutsättning för att säkerställa att föreskrifterna är praktiskt genomförbara. Det är även av stor vikt att leverantörer och aktörer som inte omfattas av Lagen om den offentliga förvaltningens interoperabilitet får tydliga incitament att tillämpa de standarder som föreskrivs av Digg.

Stadsledningskontoret vill särskilt betona vikten av att specificera och definiera ramarna för samarbetet mellan Digg och andra berörda myndigheter, kommuner och externa aktörer. Syftet är att säkerställa att de föreskrifter och riktlinjer som utvecklas är realistiska och genomförbara inom den offentliga sektorns olika delar.

Det är angeläget att Digg så snart som möjligt sätter de ramverk som ska gälla. Ramverket ska säkerställa att krav på interoperabilitet utifrån ny lagstiftning och tillhörande föreskrifter från Digg finns med i kommande upphandlingar av IT-tjänster.

Stöd för att främja användning av nationella interoperabilitetslösningar

Ett stöd för att främja användningen av nationella interoperabilitetslösningar bör även omfatta bedömningar av hur olika regelverk för informationssäkerhet, säkerhetsskydd, dataskydd samt offentlighet och sekretess påverkar nyttjandet av dessa. Detta är viktigt för att interoperabilitetslösningarna ska kunna användas på ett effektivt sätt.

Sanktionssystem

Göteborgs Stad instämmer i bedömningen om att ett sanktionssystem inte ska vara aktuellt i ett initialt skede. En organisation kan ha en omfattande mängd system, där en omställning gentemot nya standarder kan ta tid utifrån teknisk utveckling, plattformsbbyten eller löptider på befintliga avtal av systemlösningar.

Skyddsnivåer eller andra lämpliga säkerhetsåtgärder

Stadsledningskontorets bedömning är att MSB:s uppdrag att utreda adekvata, gemensamma och koordinerade skyddsnivåer eller andra lämpliga säkerhetsåtgärder vid datadelning bör ha en hög prioritering. Anledningen till det är att det inom uppdraget finns potential till tydligare säkerhetsregler inom informationssäkerhet. Standardiserade säkerhetsåtgärder i form av koordinerade skyddsnivåer ses som positivt för att säkerställa ömsesidig tillit.

Konsekvenser i form av kostnader

Stadsledningskontoret ser att vägen mot ökad interoperabilitet kommer att ställa krav på investeringar. Utifrån hur utredningen presenterar finansieringen finns det en risk att omfattande omställningskostnader hamnar på kommunerna. Av utredningen framgår inte något resonemang avseende tidsramar för omställning till eventuella tvingande föreskrifter gällande interoperabilitetslösningar. Intraservice visar i sitt svar att nationella krav på interoperabilitetslösningar kan leda till initiala investeringsbehov, men att dessa kan även leda till långsiktig kostnadseffektivitet med hjälp av rätt planering och hantering. Det anges vidare i Intraservice underlag att det krävs en större inventering för att få en helhetsbild avseende ett eventuellt utökat investeringsbehov.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Sammanfattning

Inledning

Sverige har sedan lång tid tillbaka haft som ambition att vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Datadelning inom och med den offentliga förvaltningen spelar en central roll i att leva upp till målen för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen. Målen kan inte nås utan bättre förutsättningar än i dag för interoperabilitet vid datadelning. Dagens brister i interoperabiliteten försvårar – och hindrar i vissa fall – datadelning inom offentlig förvaltning och med externa aktörer. Den datadelning som sker inom och med offentlig förvaltning är inte tillräckligt interoperabel, likartad eller effektiv för att leva upp till kommande krav från EU eller för att realisera nyttor med datadelning. I vissa fall är datadelningen så olikartad att manuell hantering krävs och det leder bl.a. till en sämre datakvalitet, spårbarhet och riktighet.

Sammantaget leder bristerna till att de nyttor som datadelningen kan ge inte realiserar och att digitaliseringen av offentlig förvaltning bromsas. Det finns stora nyttor för individer och offentlig förvaltning med interoperabilitet vid datadelning, såsom ett förbättrat informationsutbyte mellan myndigheter, bättre service för enskilda, en högre tillgänglighet, delaktighet, datakvalitet, effektivitet och tillit. Interoperabiliteten har också stor betydelse för samhällets innovation och ger s.k. nätverkseffekter.

Offentlig förvaltnings förmåga att möta vår tids stora utmaningar avseende brottsbekämpning, klimatförändringar, pandemier, energiförsörjning och bättre medborgarservice kan bara säkerställas med hjälp av data som kan delas inom och med förvaltningen. När interoperabiliteten brister blir utmaningarna mycket svårare att hantera.

Den offentliga förvaltningens datadelning sker i dag utifrån så olika förutsättningar att det krävs en tydlig och sammanhållen styrning i

form av ett nytt regelverk för att uppnå interoperabilitet. Den tvingande styrning som finns i dagsläget är ytterst begränsad och sker primärt sektorsvis och inte gemensamt för hela offentlig förvaltning. Vår bedömning är att det krävs att grundläggande förutsättningar för datadelning utgår från ett tydligt och sammanhängande regelverk om interoperabilitet som gäller för hela offentlig förvaltning. Behovet av en sammanhållen och likartad styrning har utifrån vår analys visat sig vara särskilt stort inom och mellan kommuner och regioner. Bristen på interoperabilitetsstyrning i Sverige ska även ses i ljuset av andra europeiska länder, särskilt de nordiska grannländerna som samtliga har kommit betydligt längre än Sverige i dessa frågor. Även i konsekvensanalysen till Europeiska kommissionens förslag till interoperabilitetsförordning¹ lyfts bristande styrning och samordning på alla administrativa nivåer och mellan sektorer som orsaker till den bristande interoperabiliteten inom EU.

Vi presenterar i detta betänkande vårt förslag till ett nytt regelverk för att skapa interoperabilitet vid datadelning inom och med hela den offentliga förvaltningen.

Vårt uppdrag

Vårt uppdrag har varit att analysera befintlig styrning och reglering av interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och från den offentliga förvaltningen till externa aktörer. I uppdraget har ingått att utifrån analysen föreslå om och hur styrning och reglering av interoperabilitet vid datadelning bör utvecklas och organiseras på ett effektivt och säkert sätt. Det har vidare ingått att

- avgöra om det finns ett behov av föreskriftsrätt på området och föreslå föreskriftsrättens omfattning, med en effektiv samordning mellan den sektorsövergripande och sektorsspecifika nivån,
- överväga om det finns behov av en reglering av en förvaltningsgemensam informationsmodell,

¹ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för en hög nivå av interoperabilitet inom den offentliga sektorn i hela unionen (akten om ett interoperabelt Europa) (COM [2022] 720 final), se *Impact Assessment Report* (SWD [2022] 721 final).

- lämna de författningsförslag som övervägandena föranleder, med hänsyn tagen till de befintliga krav som finns i fråga om bl.a. arkivering, säkerhet, det offentlighets- och sekretessrättsliga regelverket och dataskyddsregelverket, samt
- bedöma behovet av ytterligare utredningsinsatser.

Att beakta ett eventuellt behov av stärkt informationssäkerhet som föranleds av stärkt interoperabilitet har ingått i uppdraget, dock inte att föreslå ändringar i regelverken för informationssäkerhet, säkerhetsskydd, dataskydd eller offentlighet och sekretess.

Våra förslag i korthet

Vi föreslår att det ska vara ett politiskt mål att offentlig förvaltning mest angelägna datadelning ska vara fullt interoperabel senast år 2030. De politiska ambitionerna avseende interoperabilitet uppfattas av många myndigheter och andra aktörer som otydliga när det kommer till interoperabilitet. Vår bedömning är att hur väl Sverige ska lyckas uppnå det övergripande målet att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, målen för digitaliseringspolitiken och det förvaltningspolitiska målet är avhängigt av att den offentliga förvaltningen blir interoperabel. Inget av dessa mål nämner emellertid interoperabilitet och hittills har regeringens styrning inte utgått från en uttalad ambition att förvaltningen ska bli interoperabel. De politiska initiativ som har tagits avseende datadelning och interoperabilitet har främst gällt inom olika sektorer.

I andra länder, såsom Finland, Danmark, Norge och Frankrike har både ambitionerna för och styrningen av förvaltningen varit tydligare.

Interoperabilitet vid datadelning är en viktig förutsättning för att lyckas med samhällets digitalisering. Om nyttorna med datadelning och interoperabilitet ska kunna realiseras fullt ut behöver även politiken arbeta utifrån ett mål att förvaltningen ska vara interoperabel. Ett mål bör vara mätbart. Ett konkret sätt att mäta interoperabilitet är att i framtiden mäta i vilken omfattning den offentliga förvaltningen använder de nationella interoperabilitetslösningarna och interoperabilitetslösningarna för olika sektorer.

En lag om den offentliga förvaltningens interoperabilitet

Vi föreslår att styrning för att uppnå interoperabilitet vid datadelning ska samlas i en ny lag benämnd lagen om den offentliga förvaltningens interoperabilitet. Det saknas i dag nationell styrning som gäller för hela offentlig förvaltning i syfte att data som delas ska vara interoperabel eller att den ska delas på ett interoperabelt sätt.

Styrningen av den offentliga förvaltningen när den delar data är i dag ytterst begränsad och sker i många fall i form av rekommendationer som är frivilliga att följa, genom sektorsvis styrning eller genom kortsiktiga regeringsuppdrag. Dagens brister i interoperabiliteten försvårar – och hindrar i vissa fall – datadelning inom offentlig förvaltning och datadelning med externa aktörer. Nivån av nationell, förvaltningsgemensam, interoperabilitet är inte tillräcklig för att realisera datadelningens nyttor eller för att uppnå EU:s eller Sveriges mål för offentlig förvaltnings digitalisering och styrningen är inte tillräcklig för att möta kommande EU-krav på interoperabilitet. Våra nordiska grannländer har samtliga kommit betydligt längre än Sverige i att skapa regelverk och system för interoperabilitet.

Den lag som vi föreslår ska tillämpas vid den offentliga förvaltningens datadelning. Lagen ska inte påverka tillämpningen av bestämmelser i någon annan lag eller förordning som ger någon rätt att få tillgång till data, eller som begränsar en sådan rätt, såsom regelverket om offentlighet och sekretess. Den ska inte heller påverka tillämpningen av bestämmelser i någon annan lag eller förordning om skyddet av personuppgifter.

I den offentliga förvaltningen ingår statliga myndigheter, kommuner, regioner, kommunalförbund och kommunala bolag och det är dessa som ska tillämpa kraven i lagen. För att få den nytta och effekt av datadelning som eftersträvas med interoperabilitet samt för att få gynnsamma effekter på digitaliseringen behöver hela den offentliga förvaltningen gå i samma riktning.

Viktiga definitioner förs in i lagen

Vi föreslår ett antal definitioner i lagen. Data definieras som information i digitalt format oberoende av medium. Uttrycket används som samlingsbegrepp för att beskriva all information som omfattas av tillämpningsområdet. Uttrycket har en vidsträckt innebörd och

det saknar betydelse om innehållet är läsbart för det mänskliga ögat eller om det endast kan uttolkas maskin-till-maskin. Information på pappershandlingar omfattas inte av uttrycket data.

Datadelning definieras som att tillhandahålla data eller ta del av data. Uttrycket innebär således både att dela med sig av data och att ta del av data. Datadelning kan t.ex. ske på grund av att en myndighet har en uppgiftsskyldighet, på grund av uppgiftsutbyte inom ärendehantering eller någon annan form av informationsförsörjning.

Interoperabilitet vid datadelning definieras som förmågan att tillhandahålla eller ta del av data genom informationssystem som interagerar med varandra. För att uppnå interoperabilitet vid datadelning krävs att både den tillhandahållande och mottagande myndigheten följer samma interoperabilitetslösning eller krav, t.ex. en viss öppen standard eller specifikation.

Interoperabilitetslösning definieras som en återanvändbar resurs som avser rättsliga, organisatoriska, semantiska eller tekniska krav, såsom konceptuella ramverk, riktlinjer, referensarkitekturer, tekniska specifikationer, standarder, tjänster och applikationer, samt dokumenterade tekniska komponenter, såsom källkod, som syftar till att uppnå interoperabilitet vid datadelning. En interoperabilitetslösning innehåller således beskrivningar av olika krav som informationssystem ska följa för att kunna interagera med varandra och skapa interoperabilitet vid datadelning, t.ex. maskinläsbara format, såsom JSON, och olika gränssnitt, t.ex. API. Begreppet har samma innebörd som i EU:s kommande interoperabilitetsförordning.

En nationell interoperabilitetslösning definieras som en interoperabilitetslösning som är gemensam för den offentliga förvaltningen. Lösningen används även mellan sektorer och områden med olika förvaltningsregleringar och utgår från behoven. Framtida styrning inom olika sektorer behöver utgå från de nationella interoperabilitetslösningarna och kan vara mer detaljerad.

Krav på att använda nationella interoperabilitetslösningar

Vi föreslår att offentlig förvaltning ska använda nationella interoperabilitetslösningar som meddelas genom föreskrifter, i syfte att uppnå interoperabilitet vid datadelning. Lösningarna ska dock inte användas om det av säkerhetsskäl är olämpligt för de data som omfattas av

datadelningen. En myndighet, Myndigheten för digital förvaltning (Digg), ska ansvara för att ta fram lösningarna och får föreskriva om dem. Digg kan också välja att rekommendera nationella interoperabilitetslösningar, som inte blir tvingande att använda. Vår bedömning är att det med sådan styrning blir tydligt för offentlig förvaltning vilka åtgärder som behöver vidtas. I syfte att säkerställa att lösningarna blir ändamålsenliga föreslår vi ett krav på samarbete med offentlig förvaltning och externa aktörer (privata) vid framtagandet av lösningarna och att föreskrifter får meddelas först efter att berörda aktörer getts tillfälle att yttra sig.

Andra uppgifter som Digg får ansvar för

Digg ska därtill bl.a. analysera effekten (nyttor och kostnader) som kravet på att använda nationella interoperabilitetslösningar har på offentlig förvaltning och rapportera till regeringen om utvecklingen. Vi föreslår också att Digg ska vara behörig myndighet enligt artikel 17 i EU:s kommande interoperabilitetsförordning.

Sektorsspecifik interoperabilitetsstyrning

Vår bedömning är att interoperabilitet vid datadelning inom sektorer eller områden med olika förvaltningsregleringar bör styras genom lagstiftning för respektive sektor eller område. Det finns behov av fortsatt utredning av förutsättningarna för att införa styrning av interoperabilitet inom fler sektorer eller områden motsvarande Utredningen om infrastruktur för hälsodata som nationellt intresse (S 2022:10) som nu pågår.

Uppdrag till MSB om skyddsnivåer

Vi föreslår också att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska ges i uppdrag att utreda om adekvata, gemensamma och koordinerade skyddsnivåer eller andra lämpliga säkerhetsåtgärder kan användas vid datadelning inom hela den offentliga förvaltningen och med externa aktörer. I uppdraget bör ingå att bedöma om befintlig rådgivning och befintligt stöd som finns i dag till samtliga myndigheter är tillräckligt eller om stödet behöver stärkas bl.a. till följd av ökad datadelning.

**Svar på förvaltningsremiss**

Utfärdat 2024-03-13

Diarienummer 0091/24

Handläggare

Malin Lundqvist

Telefon: 073-567 09 32

E-post: malin.lundqvist@intraservice.goteborg.se

Remiss - En reform för datadelning (SOU 2023:96)

Förvaltningsdirektör för Göteborgs Stad Intraservice:

1. Remissen tillstyrks med de synpunkter som framgår av förvaltningens remissvar
2. Förvaltningens svar på remissen översänds till stadsledningskontoret

Sammanfattning

Finansdepartementet har skickat "En reform för datadelning SOU 2023:96" som remiss till Göteborgs Stad stadsledningskontor. Stadsledningskontoret har bett Intraservice om yttrande kring remissen och önskar svar senast 2024-03-15. Intraservice yttrande ska inte nämndbehandlas utan är en så kallad förvaltningsremiss. Enligt delegationsordningen kap 4.12 fattar förvaltningsdirektören beslut om yttrandet från Intraservice rörande förvaltningsremissen.

Reformen föreslår i korthet att politiken sätter mål om full interoperabilitet vid offentlig datadelning senast år 2030 genom en ny lag. Nationella interoperabilitetslösningar föreslås för ökad effektivitet, med ansvar hos Myndigheten för digital förvaltning (Digg). Samarbeten och sektorsspecifik styrning betonas, och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) får i uppdrag att utreda skyddsnivåer för datadelning.

Intraservice stödjer utredningens förslag av tydligare styrning och interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen. Intraservice ställer sig positiva till den föreslagna lagen om interoperabilitet och anser att Myndigheten för digital förvaltning (Digg) ska bli ansvarig för nationella lösningar. Intraservice vill påtala vikten av att ta i beaktande den övriga rättsliga förutsättningar för datadelning och hur den nya lagen harmonierar med andra lagar och regler. Intraservice anser att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) föreslagna uppdrag är högt prioriterat.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Intraservice bedömer att förslaget om ny lagstiftning om interoperabilitet vid datadelning att generellt kommer minska stadens driftskostnader genom en ökad effektivitet, tydligare upphandlingsunderlag och minskad administration. Med automatiserade processer och smidigare informationsutbyte mellan myndigheter kan Göteborgs Stad minska behovet av manuellt arbete, vilket i längden kan resultera i kostnadsbesparingar och en mer resurseffektiv förvaltning.

Implementeringen av förbättrad interoperabilitet vid datadelning kommer kräva initiala investeringar i teknisk infrastruktur, systemintegration och säkerhetslösningar. Detta kan innebära en temporär ökning av investeringskostnader för staden, men om dessa

investeringar planeras och genomförs på ett strategiskt sätt, kan de leda till långsiktig kostnadseffektivitet och förbättrad serviceleverans.

Möjliga effektiviseringar inom administration är ett viktigt område för att bedöma ekonomiska konsekvenser. Genom att skapa snabbare informationsflöden och enklare samarbete mellan myndigheter och inom myndigheter kan förbättrad interoperabilitet vid datadelning leda till effektivare tjänsteleverans, resursanvändning och samhällsservice. Det kan också minska behovet av manuell administration och därmed minska stadens administrativa kostnader.

Personella resurser kan också påverkas. Förbättrad interoperabilitet kan kräva kompetensutveckling av personal och skapa efterfrågan av teknisk expertis inom nya områden som exempelvis artificiell intelligens (AI). Samtidigt kan det möjliggöra automatisering av upprepande arbetsuppgifter, vilket kan påverka arbetskraftsbehovet inom vissa verksamhetsområden. Avgörande blir att balansera de initiala investeringskostnaderna mot de möjliga långsiktiga fördelarna av ökad effektivitet och resursanvändning.

För att få fram en mer detaljerad konsekvensbeskrivning krävs en inventering av stadens alla förvaltningars befintliga processer och deras kostnadsstrukturer. Med det underlaget kan staden sedan kartlägga manuella och pappersbaserade steg, samt de resurser som krävs för att genomföra varje moment för att kunna kvantifiera de potentiella besparingarna.

Bedömning ur ekologisk dimension

Interoperabilitet vid datadelning mellan myndigheter och kommuner är en del av utvecklingen att främja hållbar utveckling och minska negativ miljöpåverkan genom bättre samordning och förbättrad övervakning av resurser i staden, så som exempelvis energi, vatten och transporter.

Generellt kan digitaliseringen minska miljöpåverkan genom effektivisering av arbetsflöden och minskning av pappersanvändning i kommunikationen mellan myndigheter. Digitala dokument och elektroniska kommunikationsmedel kan bidra till betydande minskningar av papperskonsumtion och därmed minska avskogning och energiförbrukning för pappersproduktion. Dessutom kan digitalisering möjliggöra fjärrarbete och virtuella möten, vilket kan minska behovet av fysiska resor och därmed minska utsläpp.

För att säkra de positiva effekterna av digitalisering inom myndigheter och förvaltningar krävs en tydlig och hållbar och ansvarsfull strategi. Interoperabilitet vid datadelning tillsammans med utbildningsinsatser som medvetandehöjande åtgärder kan också främja hållbara arbetssätt och en god digital arbetsmiljö.

Bedömning ur social dimension

Interoperabilitet vid datadelning kan möjliggöra förbättrade utbildningstjänster, barnomsorg och sociala stödprogram. Samtidigt måste man vara extra försiktig med barns integritet och rättigheter, i enlighet med Barnkonventionen. Det är viktigt att säkerställa att insamlingen och delningen av barns information görs med respekt för deras välbefinnande och säkerhet.

Genom att underlätta att dela hälsoinformation mellan ansvariga myndigheter inom äldreomsorgen kan datadelning förbättra den individuella vården och underlätta förebyggande stödinsatser. Med ett tydligt regelverk avseende interoperabilitet möjliggör det generellt en bättre spårbarhet och ansvarstagande vid hantering av medborgardata mellan myndigheter och andra aktörer.

Genom att etablera tydliga och öppna protokoll för datadelning kan medborgarna känna sig tryggare med hur deras information används. Detta ökar förtroendet för den offentliga sektorn och stärker det sociala kontraktet mellan medborgare och myndigheter.

Ärendet

Intraservice har ombetts av SLK att lämna ett yttrande avseende Finansdepartementets betänkande – En reform för datadelning SOU 2023:96.

Betänkandet gäller en ny lag för datadelning för att uppnå och öka interoperabilitet vid datadelning inom offentlig förvaltning. Ökad datadelning är viktigt för att nå målen för digitalisering av den offentliga förvaltningen och för att lyckas med samhällets digitalisering. Intraservice ska ta ställning till betänkandet utifrån uppdraget att leverera tjänster inom digital infrastruktur och gemensamma tjänster till Göteborgs Stad.

Beskrivning av ärendet

Förvaltningen Intraservice har ombetts att lämna ett remissvar till Stadsledningskontoret genom ett yttrande avseende Finansdepartementets betänkande - En reform för datadelning SOU 2023:96

Förvaltningens bedömning

Intraservice välkomnar och delar utrednings bedömning av behovet av tydligare styrning och interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen. Den föreslagna lagstiftningen, benämnd som lagen om den offentliga förvaltningens interoperabilitet, anser Intraservice vara ett positivt steg mot att möjliggöra och standardisera datadelning för att uppnå interoperabilitet. En sådan harmonisering är avgörande för att uppnå den samverkan som krävs för effektiva digitala tjänster och för att stärka den offentliga förvaltningens förmåga att dela och nyttja data på ett säkert och effektivt sätt.

Intraservice instämmer i utredningens förslag att Myndigheten för digital förvaltning (Digg) bör ha ansvar för att ta fram nationella interoperabilitetslösningar och få föreskriva om dem. Samarbetet med andra myndigheter och aktörer vill Intraservice betona som en viktig förutsättning för att säkerställa att föreskrifterna är praktiskt genomförbara. Det är emellertid nödvändigt att specificera och definiera ramarna för samarbetet mellan Myndigheten för digital förvaltning (Digg) och andra berörda myndigheter, kommuner och externa aktörer för att säkerställa att de föreskrifter och riktlinjer som utvecklas är realistiska och genomförbara inom den offentliga sektorns olika delar.

En ny lag som omfattar hela den offentliga förvaltningens datadelning kan potentiellt skapa den enhetliga styrning som behövs för att övervinna tekniska och juridiska hinder som för närvarande försvårar datadelningen. Genom att inkludera kommuner i denna lagstiftning kan vi säkerställa en enhetlig tillämpning av regler och förfaranden över hela landet, vilket är avgörande för att uppnå en sammanhållen digital förvaltning. Det är viktigt att vi, i takt med att nya förslag och lagstiftningar utvecklas, tar lärdom av tidigare erfarenheter för att undvika att upprepa tidigare misstag och i stället röra oss mot en mer sammanlänkad och effektiv digital förvaltning.

En aspekt som Intraservice vill lyfta fram är vikten av att beakta övriga rättsliga förutsättningar för datadelning i förhållande till det föreslagna målet att uppnå full interoperabilitet senast år 2030. Det betonas att en ny lag bör förhålla sig till och inte påverka bestämmelser om tillgång till data, personuppgiftsskydd och andra relevanta lagar och förordningar. Det finns anledning till att se över de rättsliga förutsättningarna för datadelning och hur den nya lagstiftningen kan harmoniseras med andra lagar och regelverk.

Intraservice delar utredningens syn på behovet av ökat stöd för att främja användningen av nationella interoperabilitetslösningar. Men vill påpeka att detta stöd även bör omfatta bedömningar av hur olika regelverk för informationssäkerhet, säkerhetsskydd, dataskydd och offentlighet och sekretess påverkar interoperabilitetslösningarna, och ett effektivt utnyttjande av sådana lösningar.

Intraservice står bakom förslaget att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska ges i uppdrag att utreda om adekvata, gemensamma och koordinerade skyddsnivåer eller andra lämpliga säkerhetsåtgärder kan användas vid datadelning inom hela den offentliga förvaltningen och med externa aktörer. Intraservice anser att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) uppdrag har potential att leda till säkerhetsregler inom informationssäkerhet och anser att det bör prioriteras högt.

Det är viktigt att nationella tjänster blir tillgängliga och används av myndigheter för att uppnå det övergripande målet om interoperabilitet. Intraservice ser fram emot att fortsätta bidra till och dra nytta av dessa nationella initiativ.

Intraservice stödjer därför reformen för datadelnings strävan mot full interoperabilitet inom offentlig förvaltning till år 2030 och är beredd att aktivt medverka i det arbete som krävs för att uppnå målet.

Malin Lundqvist

Peter Söderström

Avdelningschef

Förvaltningsdirektör



**Göteborgs
Stad**

Detta dokument är elektroniskt signerat.

Förvaltningschef Intraservice: Peter Söderström

Avdelningschef Digital Infrastruktur: Malin Lundqvist

Datum 2024-03-14

Ärendenummer SLK-2024-00170

Finansdepartementet

Diarienummer Fi2024/00259

fi.remissvar@regeringskansliet.se,

fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

Göteborgs Stads yttrande över remiss En reform för datadelning SOU 2023:96

Göteborgs Stads har givits tillfälle att yttra sig över remiss från Finansdepartementet En reform för datadelning SOU 2023:96. Göteborg Stad är positiva till en starkare styrning och reglering avseende interoperabilitet inom offentlig sektor. Göteborgs Stad ser därmed genomgående positivt på de förslag och bedömningar som framgår av betänkandet. Det finns dock vissa områden där Göteborgs Stads ser skäl att yttra sig.

9.3 Det bör vara ett politiskt mål att offentlig förvaltnings mest angelägna datadelning ska vara fullt interoperabel senast år 2030

Det är viktigt att beakta rättsliga förutsättningar för datadelning i förhållande till det föreslagna målet att uppnå full interoperabilitet senast år 2030. Det betonas att en ny lag bör förhålla sig till och inte påverka bestämmelser om tillgång till data, personuppgiftsskydd och andra relevanta lagar och förordningar. Det finns anledning till att se över de rättsliga förutsättningarna för datadelning och hur den nya lagstiftningen kan harmoniseras med andra lagar och regelverk. Det innebär bland annat att olika ansvarsroller behöver utredas närmare för att möjliggöra en ändamålsenlig tillämpning av ny lag. Frågan om personuppgiftsansvaret och rättslig grund ur ett dataskyddsperspektiv bör om möjligt klargöras ur ett generellt perspektiv. Detta gäller även ansvaret för informationens riktighet, konfidentialitet och tillgänglighet.

Det hade även varit önskvärt med ett förtydligande vad som anses vara den mest angelägna datadelningen inom den offentliga sektorn. Detta för att veta hur verksamheter ska prioritera i strävan att nå målet avseende interoperabilitet till 2030.

9.7.1 Digg ska ta fram nationella interoperabilitetslösningar i samarbete

Digg bedöms lämpliga att ha ansvar för att ta fram nationella interoperabilitetslösningar och att få föreskriva om dessa. Samarbetet med andra myndigheter och aktörer är en viktig förutsättning för att säkerställa att föreskrifterna är praktiskt genomförbara. Det är även av stor vikt att leverantörer och aktörer som inte omfattas av Lagen om den offentliga förvaltningens interoperabilitet får tydliga incitament att tillämpa de standarder som föreskrivs av Digg.

Göteborgs Stad vill särskilt betona vikten av att specificera och definiera ramarna för samarbetet mellan Digg och andra berörda myndigheter, kommuner och externa aktörer för att säkerställa att de föreskrifter och riktlinjer som utvecklas är realistiska och genomförbara inom den offentliga sektorns olika delar.

9.7.3 Digg får meddela föreskrifter om nationella interoperabilitetslösningar

Det är angeläget att Digg så snart det är möjligt sätter de ramverk som ska gälla. Ramverken ska säkerställa att kraven på interoperabilitet utifrån ny lagstiftning och tillhörande föreskrifter från Digg ingår i kommande upphandlingar av IT-tjänster.

9.7.4 Digg ska stödja den offentliga förvaltningen

Ett stöd för att främja användningen av nationella interoperabilitetslösningar bör även omfatta bedömningar av hur olika regelverk för informationssäkerhet, säkerhetsskydd, dataskydd samt offentlighet och sekretess påverkar nyttjandet av dessa. Det är viktigt att användandet av interoperabilitetslösningarna kan ske på ett effektivt sätt.

9.8 Inget behov av sanktioner i dagsläget

Göteborgs Stad instämmer i bedömningen om att ett sanktionssystem inte ska vara aktuellt i ett initialt skede. En organisation kan ha en omfattande mängd system, där en omställning gentemot nya standarder kan ta tid utifrån teknisk utveckling, plattformsbyten eller löptider på befintliga avtal av systemlösningar.

9.10 Informationssäkerhet vid ökad datadelning – koordinerade skyddsnivåer?

Utredningen föreslår att MSB ska ges i uppdrag att utreda om adekvata, gemensamma och koordinerade skyddsnivåer eller andra lämpliga säkerhetsåtgärder kan användas vid datadelning inom hela den offentliga förvaltningen och med externa aktörer. Göteborgs Stads bedömning är att MSB:s uppdrag bör ha en hög prioritering då det inom uppdraget finns potential till tydligare säkerhetsregler inom informationssäkerhet.

11.4 Konsekvenser i form av kostnader

Göteborgs Stad ser att vägen gentemot mer interoperabilitet kommer att ställa krav på investeringar. Utifrån hur utredningen presenterar finansieringen finns det en risk att omfattande omställningskostnader hamnar på kommunerna. Av utredningen framgår inte heller något resonemang avseende tidsramar för omställning till eventuella tvingande föreskrifter gällande interoperabilitetslösningar.

För Göteborg Stads kommunstyrelse